

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**МАТЕРІАЛИ
ІХ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
МАГІСТРАНТІВ І СТУДЕНТІВ
ЗА ПІДСУМКАМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 2021 РОКУ**

КАФЕДРА «СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК»

Мелітополь 2021

ІХ Всеукраїнська науково-технічна конференція магістрантів і студентів ТДАТУ. Кафедра «Суспільно-гуманітарних наук»: матеріали ІХ Всеукр. наук.-техн. конф., 10-25 листопада 2021 р. Мелітополь: ТДАТУ, 2021. 59 с.

У збірнику представлено виклад тез доповідей і повідомлень поданих на ІХ Всеукраїнську науково-технічну конференцію магістрантів і студентів Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Тези доповідей та повідомлень подані в авторському варіанті.
Відповідальність за представлений матеріал несуть автори та їх наукові керівники.

Відповідальні за випуск: завідувач кафедри СГН Михайлов В.В.

© Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2021

3. Зімонова О.В., Шлеїна Л.І., Щербаківа Н.В., Михайлов В.В., Мельник О.О. Шляхи підвищення грамотності студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.. Випуск 24. Збірник науково-методичних праць. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 581 с. С.454-459. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

4. Шлеїна Л.І. Інноваційні підходи формування мовної особистості як гаранта збереження професійних компетенцій майбутнього економіста. Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). - № 1(30). С.8 – 12. Мелітополь, 2016. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

5. Шлеїна Л.І. Тараненко Г.Г. Ісакова О.І. Єременко Л.В. Орга URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/naukova-dijalnist/nizacija-samosvijnoji-navchalno-piznavalnoji-dijalnist-zdobuvaciv-zvo-pid-chas-vivcennja-suspilno-gumanitarnix-disciplin-udoskonalennja-osvitno-vиховного-процесу-в-закладі-вищої-освіти>. Випуск 24. Збірник науково-методичних праць. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Мелітополь. 2020. 581 с. С.248-252. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/shljeina-ljudmyla-ivanivna/>

Науковий керівник: Шлеїна Л.І., доктор філософії з пед.н., старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

ОНТОЛОГІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ГРИ У ХРОНОТОПІ СВЯТА

Хмарук А., hmarukandrej@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Свято – один з найдавніших і постійно відтворюваних феноменів культури. Будучи важливим елементом соціально-культурної організації, воно є значною подією для суспільства і для кожного індивіда як унікальна форма емоційно-символічного вираження (ствердження) їх ціннісно-світоглядних установок. Для сучасної культури характерним є розмивання меж між святковим і буденним, сьогодні святковість стає допоміжною ознакою тих явищ, для яких раніше сама її природа була чужою. Як результат, свято втрачає монополію на задоволення тих специфічних потреб, які викликали його появу – здатність протистояти будням, творити інший світ, в якому людина знаходить усе те, чого їй не вистачає у світі повсякденному. Така ситуація обумовлює необхідність дослідження його структурних елементів, щоб забезпечити його онтологічний статус.

Головним засобом онтологічної укоріненості свята в культурі, що забезпечує його протиставленні будням, є гра. Гра пронизує свято наскрізь. Елементи її наявні і у святковому ритуалі, і у святковому перевдяганні, і у святковому застіллі, навіть у святковій сакралізації [5, с. 144]. Щодо останнього моменту, то Й. Гейзінга, спираючись на дослідження етнографів, виявляє у сакральних актах архаїчних культур внутрішню амбівалентність – вони виконуються із усією серйозністю, але водночас супроводжуються визнанням того, що усе «ненасправді» [6, с. 35–36]. Відтак, вчений доходить висновку: «говорячи про сакральну діяльність народів, не можна ні на хвилину випускати із виду феномен гри. І не тільки тому, що в описі цих явищ доводиться час від часу звертатися до слова «грати»: у самому понятті гри як найкраще сполучається ця єдність віри й недовіри, зв'язок священної серйозності з притворством і «дуркуванням» [6, с. 37].

Головна умова будь-якої гри – це усвідомлене сполучення «умовності» і «серйозності». Людина подумки відсторонюється від реального світу і починає жити за правилами і законами гри, але при цьому цілком усвідомлює ірреальність ситуації, в яку вона потрапила. У межах ігрового простору людина не може ігнорувати різноманітні зв'язки та відношення, інакше розвіється «серйозність» гри, що може зруйнувати її структурну цілісність.

У цілому, свято завжди поєднує практично-реальну й несвідомо-умовну поведінку. Воно, як і гра, ґрунтується на сполученні «умовного» та «серйозного» сприйняття ситуації. «Культура свята полягає саме в оволодінні навичками двопланової поведінки. Будь-яке відхилення від неї – в одноплановий серйозний або одноплановий умовний бік руйнує специфіку свята» [5, с. 150]. Надмірна серйозність перетворює свято на офіційний захід, а лише умовне сприйняття святкування перетворює його на жартівливу гру, зміст якої не поширюється за межі самої гри. Кожен з учасників свята повинен постійно пам'ятати, що він знаходиться в умовній ситуації, яку на певний час має сприймати всерйоз.

Гра має системоутворююче значення для свята, оскільки вона уможлиблює саме існування свята як символічної форми культури. Це зумовлюється тим, що свято і гра є внутрішньо спорідненими і мають спільні сутнісні ознаки: «виключення із «буденного» життя, переважно, хоча і необов'язково, радісне забарвлення діяльності (свято теж може бути серйозним), просторове і часове обмеження, сполучення суворої визначеності і справжньої свободи» [6, с. 34]. Саме така внутрішня спорідненість є необхідною передумовою для включення гри у святковий простір. Власне системоутворююче значення гри полягає в тому, що свято – це «саме життя, оформлене на зразок гри» [2, с. 56].

Для гри є важливим розуміння тимчасової відстороненості суб'єкта від необхідності, поява в нього відчуття повної свободи, нейтральності й безкорисності стосовно неї [4, с. 123]. Саме ця властивість гри і у святі забезпечує перехід у сферу ідеального. «В образах гри люди ніби бачили стислу універсальну формулу життя й історичного процесу: щастя – нещастя, піднесення – падіння, придбання – втрата, увінчання – розвінчання. Людство усвідомлювало універсальність образів гри через їхнє відношення до часу й до майбутнього, до долі й до державної влади. У грі ніби розігрувалось усе життя в мініатюрі, переведене на мову умовних символів. У той самий час, гра виводила людину за межі звичайного життя; місце життєвої умовності займала інша, більш стисла, весела й захоплена умовність» [22, с. 260]. Отже ігрове оформлення свята дозволяє людині вийти за межі звичної буденності і перенестися в близьку їй, але все-таки іншу, ніж будні, реальність.

Ігрова форма також підсилювала і світоглядно конститутивні можливості свята. Первісні люди освоювали навколишній світ через ігрові форми, які виступали для них необхідним і ефективним засобом моделювання й усвідомлення світу. Як діти обігрують усе нове й незвичне, вибудовуючи речі і явища в єдину світоглядну картину, так первісні люди створювали своє бачення світу, що дозволяло їм орієнтуватися в життєвих обставинах і приймати ті чи інші рішення. Такі ігрові елементи втілювались у святкових ритуалах та обрядах, які супроводжували найважливіші моменти життя первісної людини. Головною метою своєрідних свят у первісному суспільстві була перевірка того, наскільки індивідуум знає правила поведінки, звичаї й закони суспільства, чи здатний він досконало володіти своїм тілом. Зростаюча роль чоловіків у полюванні виявлялася в тому, що в ритуалах брали участь в основному чоловіки. Вони випробовувались на мужність і силу, витривалість і здатність переносити фізичний біль. Для перевірки фізичної спритності влаштовувались різні ігри. До того ж, будь-яка гра виступає для людини механізмом виходу надлишкової енергії. Гра – це також певний спосіб структурування соціально-комунікативного простору культури. Як умовна поведінка, гра є передумовою символічного «освоєння» світу, тим самим, розширюючи межі людської екзистенції. В ігровій формі люди прагнули долучитися до вищого світу ідей і трансцендентальних, вічних світових начал. У культурах і звичаях усіх народів свята виражали прагнення до духовного освоєння світу. Вони уособлювали собою міфопоетичний вихід за межі повсякденності.

Отже, гра для первісної людини була особливою формою існування, вона виконувала таку ж важливу роль як і полювання, продовження роду, війна. Гра – це універсальний спосіб пошуку вирішення життєво важливих проблем і завдань. Більш за те, гра, як наголошує Т.А. Апінян, – втілює «ідею найбільшого оптимізму» [1, с. 143]. Тут мається на увазі, що людина не може змиритися зі своєю неминучою роллю – роллю жертви перед образом смерті. Ідея гри несе надію й тішить таємну гордість спритної і здатної до боротьби

людської істоти. Таке значення гри зумовлюється також і тим, що вона, за словами С. П. Гурина, можлива лише при наявності певної гарантії успіху, яка криється в самій її основі [3, с. 48]. Ця запорака спонукає до добровільного прийняття ігрових правил, вселяє в людину оптимізм, надає їй впевненості у власних силах; дає можливість відчувати свободу як прояв незалежності від об'єктивної необхідності.

Зауважимо, що ігрова форма має для свята амбівалентне значення. З одного боку, будь-яка гра, зокрема і святкова має свої внутрішні, непорушні правила, дотримання яких є запорукою самого існування гри: «Усередині ігрового простору панує власний, умовний порядок ... найменше відхилення від якого порушує гру, позбавляє її власного характеру й знецінює» [66, с. 24]. У цьому сенсі у грі все визначено, тому немає ніякої потреби придумувати щось, потрібно лише дотримуватись її правил. Структурна впорядкованість гри дає учасникам можливість ніби розчинитися в ній, позбавляючи їх ініціативності. З іншого ж боку, гра є вільною діяльністю. Гра завжди передбачає певний простір свободи і, одночасно конститує його. Свобода у грі реалізується учасниками за допомогою вибору ролей, які в реальному житті їм невластиві, що і надає святку характер імпровізації. Крім того, моделюючи ігровий простір, людина щоразу створює новий світ, нову реальність, і щоразу приміряє різні маски; це дає їй можливість прожити життя у нескінченній кількості варіантів. Тобто, гра є своєрідним механізмом, за допомогою якого людина розширює свої екзистенційні межі до безмежності.

Отже, свобода в грі – це свобода від об'єктивних обставин реальності, але вона умовна, адже людина повинна підпорядковуватися новим законам, які не можна порушити, щоб не знищити ігрову реальність. Така «двоплановість» гри надає відповідної «двоплановості» і святку, формою організації якого вона виступає. Ігровий хронотоп свята створює уявну ситуацію і надає можливість людині зануритись у стихію імпровізації. Свято «виникає й продовжується як всезагальне», водночас для кожного з учасників воно є не формальним виконанням нав'язаної ззовні волі, а внутрішнім, необхідним поривом і реалізацією властивого йому настрою. У цьому сенсі свято – це передовсім гра, задоволення, воно завжди бажане і відбувається не з примусу, а за власним бажанням. З часом гра втратила своє первісне світоглядне значення, однак продовжує займати важливе місце у структурі свята як особлива смислоутворююча форма спілкування між людьми у просторі свободи.

Список використаних джерел

1. Апинян Т. А. Игра в пространстве серьезного. Игра, миф, ритуал, сон, искусство и другие. СПб : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2003. 400 с.
2. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. М. : Художественная литература, 1990. 543 с.
3. Гурин С. П. Проблема маргинальности в антропологии. Саратов : Саратов. госуд. соц.-экон. ун-т. 2002. 132 с.
4. Поправко О. В. Свято як соціально-культурний феномен: функціональний аналіз. *Гілея: науковий вісник : зб. наук. праць*. К. : «Видавництво «Гілея», 2019. Вип. 142 (№ 3). Ч. 2. Філософські науки. С. 121–125. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/11893/1/19.pdf>
5. Поправко О. В. Філософське осмислення свята як феномену культури. Філософські обрії : *Науково-теоретичний журнал / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди НАН України*, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Вип. 36. Київ ; Полтава, 2016. С. 142–152. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/3913/1/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5%20%D0%BE%D1%81%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8.pdf>

6. Хейзинга И. Homo Ludens; статьи по истории культуры [пер., сост. и вступ. ст. Д. В. Сильвестрова; комент. Д. Э. Харитонович]. М. : Прогресс – Традиция, 1997. 416 с.
Науковий керівник: Поправко О. В., к. ф. н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного.

УКРАЇНСЬКЕ МОЛОДІЖНЕ МОВЛЕННЯ

Чайка К.В., *chaika879@gmail.com*

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

У наш час відбувається бурхливий розвиток системи засобів масової інформації, ядро якої складають газетні й журнальні редакції, видавництва, студії радіо й телебачення з їх різноманітною продукцією. До засобів масової інформації належать інформаційні служби (телеграфні агентства, агентства преси, рекламні бюро, прес-служби, PR агентства, професійні журналістські клуби та асоціації), до системи засобів масової інформації відносять соціальні інститути й окремих осіб (як засновників видань і програм), органи управління системою журналістики, а також організації, зайняті підготовкою кадрів. Останнім часом усе більше змінюються інститути видання, служби зв'язку, зокрема, космічного, доставки інформаційної продукції тощо. У мовленні з'являється значної кількості сленгів, жаргонів, використовуваних різними групами змушує нас серйозно замислитися над проблемою чистоти мови, що є ключовою з погляду національної культури, у тому числі і мовної. Адже українська мова – скарбниця духовних надбань народу, досвіду, праці, творчості і співжиття багатьох поколінь, оберіг народу, його звичаїв, традицій, запорука інтелектуального зростання, розвитку, поступу в загальнолюдському житті.

Розвиток засобів масової інформації та поява новітніх технологій, а також викликані з ним зміни в житті суспільства і окремого індивіда зумовили потребу в осмисленні глобалізації як фактору формування мовної культури сучасного суспільства, що є соціально-культурним феноменом, покликаним у цивілізованому світі для регулювання та забезпечення основних прав та обов'язків демократично вільної людини і відноситься до такого виду спілкування, котрий за своєю природою та сутністю є сферою активізації виховання, творчого становлення розвитку людини, всіх її духовно-моральних сил, що є свідченням культурного прогресу суспільства.

Мовленнєвою культурою вважають складну систему мовних знаків, що ґрунтується на мовних і моральних правилах та нормах поведінки. Культура мовлення – це такі якості мовлення того, хто говорить чи пише, які забезпечують людині ефективне досягнення мети спілкування з дотриманням правил, етичних норм, ситуативних і естетичних нюансів. Культура мовлення передбачає вибір мовцем найбільш доцільних мовних засобів для даної конкретної мовленнєвої ситуації. Слово може возвеличити людину й образити. В українській лексиці, фразеології, синтаксисі міститься багатий арсенал одиниць з оцінним значенням, головне для культури мовлення - це те, щоб будь-яке слово, будь-який вислів вживався відповідно до ситуації спілкування і не виходив за межі дозволеного.

Мовна неграмотність, невміння написати елементарний текст, перекласти його з української мови на іншу чи навпаки чомусь перестали сприйматись як недолік. Культура мовлення деяких студентів у молодіжному середовищі дещо відрізняється від їх же мовлення в аудиторіях. Як не прикро, але більшості студентів подобається вживати словесний бруд, яким вони хочуть привернути до себе увагу.

У свою чергу, сучасний етап розвитку культури характеризується як процес, що йде по колу, як етап занепаду культури, в тому числі і мовної культури сучасної молоді України. Саме через кризу в культурі відчувається і кризу в усіх інших сферах суспільного життя. Використовуючи різні джерела, можна сказати, що не зважаючи на всі державні заходи не лише в Україні, а й в світі не вдається сформувати єдиного погляду на сучасну ситуацію